

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

*А.Ф. Гасанова, студентка групи 102-ЕФмс
Науковий керівник – О.С. Вовченко, к.е.н., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Чутливість валютного ринку до політичних та економічних потрясінь зумовлює необхідність швидкої зміни курсу валютного регулювання для забезпечення макроекономічної стабільності в країні. Динамічні зміни на валютному ринку України, пов'язані із нестабільністю макроекономічного середовища, воєнною агресією, запровадження нових правил валютного регулювання, потребують структурованого дослідження особливостей функціонування валютного ринку в сучасних умовах [1].

Валютне регулювання в Україні ґрунтується на світовому досвіді та враховує специфіку поточної ситуації як на міжнародному ринку, так і пріоритети та особливості внутрішнього середовища. Тож функціонування валютного ринку під час війни зазнало значних змін, зокрема:

– попри запровадження валютних обмежень здатність ринку до самозбалансування залишається низькою та наразі значною мірою залежить від продажу валюти НБУ;

– стійкісний дефіцит валюти за клієнтськими операціями має місце навіть попри те, що майже увесь обсяг купівлі та перерахунку валюти за кордон під час воєнного стану здійснюється як імпорتنі операції;

– формування значного валютного попиту за власними операціями банків;

– надходження значної частини валюти в країну через офіційні канали на рахунки уряду, з подальшим продажем НБУ. Тобто пропозиція валюти не «зустрічається» з попитом на ринку, що вимагає щоденних інтервенцій НБУ [2].

Варто відмітити, що запровадження валютних обмежень у 2022 році мало позитивний результат: вдалося уникнути різкої девальвації гривні, яка мала місце в попередні кризові періоди; банківська система залишалася стабільною та продовжувала приносити прибутки; підприємства адаптувалися до нових умов. Водночас, у довгостроковій перспективі валютні обмеження мають негативний вплив на роботу валютного ринку, стримують розвиток зовнішньоекономічної діяльності та сприяють зростанню обсягів тіньових валютних операцій, а також появі множинних валютних курсів. Враховуючи ці ризики та загрози, НБУ розробив «Стратегію пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування»

[3]. Відповідно до положень Стратегії, лібералізація валютного ринку повинна здійснюватися у таких ключових напрямках:

1) пом'якшення валютних обмежень та розроблення НБУ етапів лібералізації у Дорожній карті;

2) перехід до більшої гнучкості обмінного курсу;

2) повернення до інфляційного таргетування.

Протягом 2024-2025 років НБУ, з одного боку, забезпечував перетік частини міжнародної допомоги на валютний ринок, компенсуючи структурний дефіцит іноземної валюти в приватному секторі та підживлюючи пропозицію іноземної валюти, а також згладжував надмірні курсові коливання. З іншого боку, дотримуючись принципів керованої гнучкості обмінного курсу, регулятор сприяв посиленню ролі обмінного курсу як коригуючого механізму для економіки. Для досягнення бажаних синергетичних ефектів НБУ також калібрував параметри проведення валютних інтервенцій, узгоджуючи їх з параметрами процентної політики та налаштуваннями валютних обмежень [4]. Це, зокрема, дало змогу протягом останнього року нівелювати проблему множинності курсів, стимулювати ринкову активність і збільшити глибину валютного ринку, посилити зв'язок обмінного курсу з кон'юктурою валютного ринку, повернути економічним агентам відчуття валютного ризику, поліпшити дієвість каналів монетарної трансмісії, що посилює спроможність центрального банку впливати на макроекономічні процеси, зокрема підтримувати належний баланс між забезпеченням цінової стабільності та сприянням адаптації економіки до шоків війни.

Функціонування валютного ринку України в умовах війни засвідчило його чутливість до зовнішніх і внутрішніх викликів та потребу в оперативних регуляторних заходах. Водночас стратегічним напрямом розвитку має стати поетапна лібералізація валютного регулювання з урахуванням макроекономічних реалій і цілей монетарної політики. Такий підхід дозволить забезпечити стабільність, підвищити ефективність ринку та сприяти економічному відновленню.

Література:

1. Марусяк Н., Марич, М. Особливості функціонування валютного ринку України в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. 57. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-98>

2. Лупін О. Валютна політика в умовах воєнного стану. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Currency_policy_conditions_martial_law_Lupin_pr_2023-04.pdf?v=6

3. Стратегія пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_for_easing_FX_restrictions_07-07-2023.pdf?v=13.

4. Річний звіт Національного банку України за 2024 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2024-rik>.